

YANGI INNOVATSION G'OYALAR ASOSIDA MAKTABGACHA TA'LIM TIZIMINI TASHKIL ETISH ORQALI MAKTAB TA'LIMIGA TAYYORLASH

Abduqayumova Farog'atxon Komilovna

Namangan viloyati Davlatobod tumanidagi

23-sonli DMTT katta guruhning

2-toifali tarbiyachisi

Annotatsiya: Mazkur maqolada maktabgacha ta'lim tashkilotlari tarbiyalanuvchilarini innovatsion g'oyalar asosida bilim berib, maktabga tayyorlash masalalari muhokama etiladi.

Kalit so'zlar: ta'lim, me'yoriy hujjat, ta'lim samaradorligi, multimedia texnologiyasi, kompyuterlar, uslub, arifmetik amallar, ekologik ta'sir, taqdimot, innovasiya.

KIRISH

O'zbekiston Respublikasining «Ta'lim to'g'risida»gi Qonunining 11-moddasida¹⁸:

«Maktabgacha ta'lim bola shaxsini sog'lom va yetuk, maktabda o'qishga tayyorlangan tarzda shakllantirish maqsadini ko'zlaydi. Bu ta'lim olti-yetti yoshgacha oilada, bolalar bog'chasida va mulk shaklidan qat'i nazar, boshqa ta'lim muassasalarida olib boriladi», deyilgan.

Maktabgacha ta'lim hujjatlarida maktabgacha ta'lim – uzluksiz ta'lim tizimining birinchi turi ekanligi va maktabgacha tarbiyani rivojlantirish uchun zarur bo'lgan vazifalar qatorida maktabgacha ta'limning samarali psixologik pedagogik-uslublarini izlash va joriy etish kerakligi belgilangan. Shuningdek, barcha bosqichdagi ta'lim jarayonlarini kompyuterlashtirish va axborotlashtirish amalga oshirishi ma'lum.

ADABIYOTLAR SHARHI

¹⁸ O'zbekiston Respublikasining «Ta'lim to'g'risida»gi Qonuni // Barkamol avlod – O'zbekiston taraqqiyotining poydevori. - T.: «Sharq», 1998. –20-29-b.

Yuqorida bayon qilingan dalillar maktabgacha ta'lim tashkilotlarining ta'lim-tarbiya jarayonida innovatsion texnologiyalarni tatbiq etish, ta'limiy-tarbiyaviy faoliyatlar jarayonida multimedia vositalaridan foydalanish, tarbiyalanuvchilarning kompyuter savodxonligini shakllantirish, ularni kompyuterdan elementar tarzda foydalanishga o'rgatish va maktab ta'limiga tayyorlash dolzarb vazifalardan biri ekanligini ko'rsatadi.

Respublikamizda qabul qilingan bir qator me'yoriy hujjatlarda, ta'lim sohasiga yangi innovatsion texnologiyalardan, jumladan, multimedia texnologiyasidan foydalanish dolzarb masala ekanligi qayd etilgan. Hozirgi kunda ta'lim sohasida multimediaga asoslangan elektron darslik, qo'llanma va turli elektron didaktik vositalar yaratilmoqda hamda ulardan foydalanib kelinmoqda. Ammo maktabgacha ta'lim tashkilotlari ta'lim-tarbiya jarayonida multimedia texnologiyasidan foydalanish va shu asosda mashg'ulotlar jarayonida innovatsion uslublarni tatbiq etish imkoniyatlari yetarlicha ishlab chiqilmagan. Uzluksiz ta'lim tizimining birinchi turi bo'lgan maktabgacha ta'limda ham innovatsion texnologiyalarni izlash, ishlab chiqish va amaliyotga tatbiq etish bugungi kunning dolzarb vazifasi hisoblanadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI VA EMPIRIK TAHLIL

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarining ta'lim-tarbiya jarayoniga foydalanishga mo'ljallangan innovatsion texnologiyalaridan biri ta'limiy multimedia texnologiyasi hisoblanadi. Multimedia texnologiyasi zamonaviy axborot texnologiyasining tez rivojlanayotgan yo'nalishlaridan biri bo'lib, quyidagi tashkil etuvchilaridan iborat: matn, jadval, grafika, musiqa, bezak, animatsiya, audio, video. Muallifning fikricha, ta'limda multimedia texnologiyasi va vositalaridan foydalanish uslubi «multimedia- viy hujum» uslubi deb nomlandi¹⁹.

«Multimediaviy hujum» uslubidan mashg'ulotning yangi materialni o'rgatish qismida qo'llaniladi. «Multimediaviy hujum» uslubining afzalligi quyidagilardan iborat:

6. multimediali didaktik vosita jozibali, ta'sirchan, xarakatchan (dinamik holat) samara beradi;

¹⁹ Abduqodirov A.A., Begmatova N.X. Maktabgacha ta'lim muassasalarida multimedia texnologiyasidan foydalanish uslubiyoti (o'quv-uslubiy qo'llanma). – Qarshi: «Nasaf», 2011. –163-b.

7. o'quv materialining multimediali ko'rinishda taqdim etilishi natijasida bola miyasining ikkala yarim shari bir vaqtda ishlaydi;
8. multimedaviy hujum natijasida bolalarning diqqatlari barqarorlashadi, fikrlashlari ortadi va o'quv materiallari ko'proq qabul qilinadi;
9. guruhlardagi bolalarning faolliklari ortadi;
10. multimediali didakdik vosita interfaol dasturiy mahsulot hisobida ma'lum bir miqdorda vaqt tejraladi, tejalgan vaqt hisobiga bolaga qo'shimcha ma'lumot berish imkoniyati yaratiladi.

Maktabgacha yoshdagi bolalarga mo'ljallangan multimediali texnologiya fikrimizcha, an'anaviy texnologiyalarga nisbatan quyidagilar bilan farqlanadi²⁰:

- bolalarning psixologik jihatlari;
- bolalarning yoshi (6-7 yosh);
- kompyuterli mashg'ulotning davomiyligi (15 daqiqa);
- materialning bolalarga mosligi (multimedia shaklida);
- materialning hajmi (30 daqiqaga mo'ljallangan);
- ularning faollik darajalari.

Maktabgacha yoshdagi bolalar uchun yaratilgan multimediali kompyuter texnologiyasi variantida texnologik yondashuv quyidagicha kechadi: maktabgacha ta'lim tashkilotlari tarbiyalanuvchisining o'rganiladigan materialni o'zlashtirishini qulaylashtirish va osonlashtirish maqsadida material bir-biri bilan bog'liq qismlar, bo'laklarga ajratiladi, so'ngra ta'limdan mo'ljallangan natija olish uchun amallar ketma-ket bajarilishi va loyihalashtirilgan ishlar poyoniga yetkazilishi ko'zda tutiladi. Eng muhimi, ushbu texnologiyada o'rganiladigan material multimedia asosida taqdim etiladi.

XULOSA VA MUNOZARA

Yuqorida bayon etilganlardan quyidagi xulosa va takliflarga kelish mumkin:

- maktabgacha ta'lim uzluksiz ta'lim tizimining birinchi turi bo'lgani uchun uning uzluksiz ta'lim tizimida boshqa ta'lim turlari bilan uzviyligini ta'minlash;

²⁰ Begmatova N.X. Metodika provedeniya kompyuternyx obrazovatelnykh igr v doskolnykh uchrejdeniyax. // Tekhnologii i metodiki v obrazovanii, Voronej, 2011, № 3. –b. 4.

- maktabgacha ta'limga tegishli o'ziga xos va mos multimedia texnologiyasidan foydalanish, innovatsion texnologiyalarni ishlab chiqish, yaratish va ularning metodikasini shakllantirish;
- kompyuterdan o'yin vositasida emas, balki ta'lim berish vositasi sifatida foydalanish, turli ta'limiy va rivojlantiruvchi kompyuter o'yinlarini yaratish;
- maktabgacha ta'lim tashkilotlarida axborot texnologiyalari, shu jumladan, multimedia texnologiyasini ta'lim-tarbiya jarayoniga tatbiq etishga oid ilmiy-tadqiqot ishlariga ko'proq jalb etish hozirgi kunning dolzarb vazifalaridan hisoblanadi. Bu esa barkamol avlod tarbiyasi hamda maktabgacha ta'lim tashkilotlarining ta'limiy-tarbiyaviy faoliyatlar jarayonida innovatsion yondashuv bo'lib hisoblanadi.

ADABIYOTLAR RO'YXATI

- 1.O'zbekiston Respublikasining «Ta'lim to'g'risida»gi Qonuni // Barkamol avlod – O'zbekiston taraqqiyotining poydevori. - T.: «Sharq», 1998. –20-29-b.
- 2.«Barkamol avlod yili» Davlat dasturi. – T.: «O'zbekiston», 2010. -38-b.
- 3.O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2016 yil 29 dekabrda «2017-2021 yillarda maktabgacha ta'lim tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida»gi PQ-2707-son qarori. // O'zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari to'plami, 2017 y., 1-son, 11-modda, 35-son, 923-modda.
- 4.Abduqodirov A.A., Begmatova N.X. Maktabgacha ta'lim muassasalarida multimedia texnologiyasidan foydalanish uslubiyoti (o'quv-uslubiy qo'llanma). – Qarshi:«Nasaf», 2011. –163-b.
- 5.Begmatova N.X. Metodika provedeniya kompyuternyx obrazovatelnykh igr v doshkolnykh uchrejdeniyax. // Texnologii i metodiki v obrazovanii, Voronej, 2011, № 3. –b.
- 4.